

ΕΝΑΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΧΘΡΟΣ, Ο ΥΠΕΡΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΡΑΚΚΑ «ΥΠΕΡΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΑΝΕΜΕΛΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ» ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΕΙ ΤΙΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΣ ΕΝΟΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ, ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΒΙΩΝΕΙ ΟΛΗ Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

ΤΗΣ ΕΦΗΣ ΦΑΛΙΔΑ

Ο Ρολάν Μπαρτ ξεκινούσε το δοκίμιό του για την Ιαπωνία «Η επικράτεια των σημείων» εξηγώντας τι τον κατέπληξε, γοήτευσε, ενθουσίασε όταν ταξίδεψε τη δεκαετία του 1970 στη μακρινή χώρα. «...η ανώτερη ποιότητα αυτού του σημείου, η ευγένεια της ταυτότητάς του και η ερωτική χάρη με την οποία σχεδιάζεται είναι παντού αποτυπωμένα, στα αντικείμενα και στις συμπεριφορές τις πιο ευτελείς, εκείνες που συνήθως τις απορρίπτουμε σαν ασήμαντες ή χυδαίες. Επομένως, ο τόπος του σημείου δεν θα βρεθεί εδώ από την πλευρά των θεσμικών του χώρων: δεν πρόκειται εδώ ούτε για τέχνη, ούτε για φολκλόρ, ούτε για "πολιτισμό" (δεν πρόκειται να αντιπαραθέσουμε τη φεουδαρχική Ιαπωνία στην τεχνική Ιαπωνία). Εδώ πρόκειται για την πόλη, για το μαγαζί, για το θέατρο, για την ευγένεια, για τους κίπους, για τη βία. Πρόκειται για μερικές χειρονομίες, για μερικά εδέσματα, για μερικά ποιήματα. Πρόκειται για πρόσωπα, για μάτια και για πινέλα με τα οποία όλα αυτά γράφονται αλλά δεν ζωγραφίζονται».

Όλα αυτά τα μικροσκοπικά σημεία, οι ανεπαίσθητες λεπτομέρειες που απαρτίζουν τα μέρη μιας ταξιδιωτικής ανάμνησης και αποκαλύφθηκαν στον γάλλο διανοούμενο δεν έχουν καμία επιδραστικότητα στους σημερινούς τουρίστες που κατακλύζουν το Κιότο. Και ξεκινάμε από το Κιότο να μιλήσουμε για το φαινόμενο του υπερτουρισμού, επειδή η πόλη αυτή αποτελεί για του Ιάπωνες θεματοφύλακα του Zen πολιτισμού τους. Επειδή

το Κιότο μαστίζεται όπως μαστίζεται και η σύγχρονη Αθήνα, η Ρώμη, η Βαρκελώνη, το Παρίσι από αυτή τη μαζικότητα της ανθρώπινης ενέργειας που καταναλώνει βίντεο του Tik Tok, αντί να αφομοιώνει και νοητικά να μεταβολίζει ό,τι ανοίγεται μπροστά στα μάτια τους και τα αφτιά τους.

ΞΕΣΗΚΩΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ. Η προτροπή «Ζήστε σαν ντόπιοι» που ξεκίνησε το 2016 η πλατφόρμα Airbnb μάλλον ήταν αυτός ο άνεμος της υποτιθέμενης πρόοδου που στο εξής άλλαξε τον σκοπό των σύγχρονων ταξιδιών. Οι διαδρομές ανακάλυψης έγιναν σημερινές μαστιγές για τους κατοίκους των προσφιλών προορισμών και αιτία να γράφονται επίσημες εκθέσεις που αναλύουν τα προβλήματα για χώρες που οι πολιτικές εξουσίες τους αδυνατούν να εφαρμόσουν αποτελεσματικές λύσεις. «Το καλοκαίρι του 2025 μπορεί να μείνει στην Ιστορία ως η εποχή που η Ευρώπη στράφηκε εναντίον του τουρισμού», αναφέρει το Bloomberg δημοσιεύοντας την έρευνά του για τις συνέπειες του υπερτουρισμού. Και με τον επίσημο χαρακτήρα των στατιστικών του αριθμών και συμπερασμάτων επιβεβαιώνει αυτό που βιώνουν οι Αθηναίοι και οι Αθηναίες μαζί με τα άλλα εκατομμύρια κατοίκους μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων.

Οι κάτοικοι της Βαρκελώνης οι οποίοι αδυνατούσαν να περπατήσουν στους πηγμένους από τα τουριστικά πλήθη δρόμους της ψέκασαν τους επισκέπτες με νεροπίστολα. Στη Μαγιόρκα χιλιάδες διαδλωτές απαίτησαν να σταματήσει ο μαζικός τουρισμός στο νησί τους. Τον περασμένο μήνα κάτοικοι της Γένοβας παρέλασαν με ένα χάρτινο υπεροκεάνιο μέσα στα στενά σοκάκια της Ιταλικής πόλης για να διαμαρτυρηθούν για την εποχική πλημμύρα της από τους επισκέπτες κρουαζιέρας. Στο Παρίσι, οι φύλακες του Λούβρου έκαναν απεργία και διαμαρτυρήθηκαν για τα στίφη των επισκεπτών στις αίθουσες του μουσείου αφήνοντας απογοητευμένους

όσους προσδοκούσαν να βγάλουν selfies μπροστά σε έργα του Μπωτισέλι και τη Νίκη της Σαμοθράκης. Πριν από μέρες οι Βενετσιάνοι διαδλωτές που κρατούσαν πλακάτ με το σύνθημα «Σώστε τη Βενετία από τον Μπέζο» διαμαρτυρήθηκαν ότι ο γάμος του αφεντικού της Amazon με τη Λόρεν Σάντσεζ κατέλαβε την πόλη και άλλαξαν τα πλάνα της γαμήλιας δεξίωσης του Τζεφ Μπέζο που μεταφέρθηκε εκτός του κέντρου της παλιάς πόλης.

Καθώς ο αριθμός των ανθρώπων που ταξιδεύουν για αναψυχή επιστρέφει στα προ της πανδημίας επίπεδα, τα μέρη που πάντα προσείλκυαν πολλούς επισκέπτες βιώνουν τον υπερτουρισμό, ένα σημείο καμπίς πέρα από το οποίο η καθημερινή ζωή γίνεται αφόρητη για τους κατοίκους. Το 2023, ένα τέτοιο παράδειγμα δυσφορίας ευρωπαϊκού υπερτουρισμού υπήρξε η Ζάκυνθος, επισημάει η έκθεση του Bloomberg - αφού το νησί προσείλκυσε 150 φορές περισσότερες επισκέπτες από τον αριθμό των μόνιμων κατοίκων του. Ενώ για το 2024 οι ευρωπαϊκές χώρες φιλοξένησαν περίπου 756 εκατομμύρια τουρίστες, δηλαδή 46 εκατομμύρια περισσότερους από ό,τι το προηγούμενο έτος. Την περασμένη χρονιά, το Παρίσι δέχθηκε πάνω από 400.000 επισκέπτες ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, αντίστοιχα η Αθήνα 88.000 και η Κοπεγχάγη 64.000 επισκέπτες ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

ΤΟ ΝΕΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΗΘΟΣ. «Οι προτιμήσεις ως προς την κατανάλωση των πολιτιστικών προϊόντων ενός τόπου μεταστράφηε από την αναζήτηση της «υψηλής κουλτούρας», τα μνημεία, τα αξιοθέατα και τα μεγάλα μουσεία των πόλεων στην καθημερινή, «ποπ» κουλτούρα, παραθέτει ο Γιώργος Ρακκάς στο δοκίμιό του «Υπερτουρισμός, ανέμελος καπιταλισμός και κοινωνική κρίση της πόλης» που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη: «Το νέο τουριστικό ήθος διαποτίζεται από την αναζήτηση πολιτιστικών προϊόντων που από τον χαρακτήρα τους διαχέονται μέσα στην πόλη: αρχιτεκτονική, γαστρονομία, η πρώην υποβαθμισμένη γειτονιά που έχει υποστεί εξευγενισμό και αποτελεί πλέον συνοικία των διανοουμένων και των καλλιτεχνών, ακόμα και τα γκέτο μεταβάλλονται σε σημεία επισκεψιμότητας. Με τα λόγια του Χανς Μάγκνους Εντσενομπεργκερ, το "sight-seeing" έχει υποκατασταθεί από το "life-seeing": η τουριστική εμπειρία οφείλει, μαζί φυσικά με την κατανάλωση της υψηλής κουλτούρας, να παρέχει γραφικές προσομοιώσεις της εντοπιότητας και των ιδιαίτερων εκφάνσεών της. Συνήθως, όμως, η αυθεντικότητα που προσφέρεται είναι «σκυνοθετημένη»: τα πλήθη των επισκεπτών ενδιαφέρονται πρωτίστως να υπερβούν τους ορίζοντες της προτυποποιημένης τουριστικής εμπειρίας, περιηγημένοι στην ενδόμυχη ζωή της πόλης. Εν τέλει, εκείνα που τους παρουσιάζονται, όμως, ως στιγμιότυπα μιας αυθεντικής εντοπιότητας δεν είναι παρά στήμενες, στερεοτυπικές της εκφράσεις».

Κάτοικοι της Βαρκελώνης στρέφουν... νεροπίστολα κατά των τουριστών, σε πορεία διαμαρτυρίας που πραγματοποιήθηκε στις 15 Ιουνίου

info
Γιώργος Ρακκάς, «Υπερτουρισμός, ανέμελος καπιταλισμός και κοινωνική κρίση της πόλης», εκδ. Πατάκη, 2025, σελ. 208